

Yrd. Doç. Dr. Ahmet Gülmez / Barış Ayhan

AVRUPA BİRLİĞİ – TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN EKONOMİ POLİTİĞİ

Yrd. Doç. Dr. Ahmet GÜLMEZ

Sakarya Üniversitesi, İ.İ.B.F.
agulmez@sakarya.edu.tr

Barış AYHAN

Sakarya Üniversitesi, SBE, İktisat Doktora Öğrencisi
bayhan@hotmail.com

ÖZET

İktisat ile siyaset gerçek dünyada sürekli etkileşim içinde olmalarına rağmen özellikle siyaset faktörlerinin iktisadi sonuçları etkilediği görüşü 1970'li yılların ikinci yarısında önem kazanmaya başlamıştır. Konu dünya ölçeğinde ele alındığında uluslararası iktisat ile uluslararası siyasetin kesişim alanını oluşturan “uluslararası siyaset iktisat”ın Realizm, Kuramsalcılık ve Bağımlılık gibi yaklaşımlar tarafından farklı şekillerde değerlendirilmesine rağmen temel uğraşı alanı hegemonyadır. Bu makalede Avrupa Birliği – Türkiye ilişkileri sadece ekonomik açıdan incelenmemiş, uluslararası politik iktisat yazınından büyük ölçüde yararlanılarak siyaset – ekonomi ilişkisine dayalı yeni bir bakış açısı getirilmiştir. Avrupa Birliği ve Türkiye'nin bütünleşme çabalarının önümüzdeki yıllarda ne tür bir şekil alacağı çok açık gözükmemektedir. Açıklığın olmamasının nedenini, Birliği oluşturan devletlerin ve bu devletlerin taşımış olduğu tarihi gerçeklerin veya günümüz dünya koşullarında oluşan sıkışma ve müdahalelerinde aramak yerinde olur. Avrupa'da Birlik düşüncesi pek çok kez vurgu kazanmıştır. Türkiye'nin Birliğe üyeliğinde pek çok engel görülebilir. Bu engeller realitede gerçekten etkili olabilir. Ancak bu şekildeki bir yaklaşımdan sıyrılmak hem Türkiye ve hem de Birlik için kazançlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Uluslararası Politik İktisat, Avrupa Birliği, Türkiye'nin AB'ye Üyeliği, Global Strateji, Global Rekabet, Tarihsel Faktörler*

THE POLITICAL ECONOMY OF EUROPEAN UNION – TURKEY RELATIONSHIP

ABSTRACT

Though economy and politics are constantly interactive in real world, especially the view of political factors have an effect on economic results began to increase its importance in the second half of the 1970s. When the issue taking into consideration in a global scope, the intersection area of international economics and international politics namely international political economy which is constituted by realism, hypotheticalism and dependency, though these phenomena evaluate the issue in very different perspectives, the main struggling area is hegemony. In this work, relationships between European Union and Turkey have not only investigated from the perspective of economy but also international political economy literature

used broadly, it is tried to make a new point of view on the ground of politics and economics. What shape of the efforts of joining together that is between Turkey and European Union (EU) is not easily seen to be fulfilled. It is suitable to look for the reason of unclearness on the states constituting the Union and those bringing historical facts or congestions and interventions being today's world conditions. Ideas of Union in Europe were emphasized a great many times. There can be many obstacles to be seen in Turkey's membership into European Union (EU). These obstacles can also be very effective in reality. But it is advantageous for not only Turkey but also European Union (EU) to abandon such approach.

Key Words: *International Political Economics, European Union, Turkey's Membership into EU, Global Strategy, Global Competition, Historical Facts*

1. GİRİŞ

Avrupa'nın tarihi incelendiğinde dönemler itibari ile birleşik Avrupa fikri birçok temelde-dini, ekonomik, siyasi güç vs. gibi- ön plana çıkmıştır. Bu geriye gidişi Roma'ya kadar götürmek mümkündür. Tarihteki birleşmelerin ya da birleşme çabalarının, tek devletlilik fikrinin övgü kazanması gerçekte Kıta'nın talihi midir yoksa daha garipçe bir açılıp-kapanma dönemlerine mi işaret eder? Bu sorunun cevabını bulmak zordur. Bir kere realitede her ne kadar günümüz Avrupası'nda sular duruldu gibi ise de pek çoğunlukla 'kapalı kapılar' ardında yahut devletlerin oynadığı bir oyunda durum hiçte öyle gözükmemektedir. Buradaki soru 'dünya pastasından' daha fazla pay almanın doğal sonucu olarak oluşan ve kaçınılmaz olarak kurulmuş olan düzen ve dengeleri yıkan, yeni dengeye zorlayan çekişmelerin hala daha altının çizilip kapatılmamış olmasıdır. 'Ortak çıkarlar' kesiştiğinde rekabetler unutulur şeklinde bir görüş çoğunlukla ifade edilebilir. Böyle bir yaklaşım içinde, hele de Türkiye'den bakınca bu unutmaya katsayısının oldukça yüksek olduğu gözükmemektedir. Günümüzde AB- Türkiye ilişkilerini Marshallcı bir yaklaşımla siyasal faktörlerin değişmediğini varsayıp sadece ekonomik açıdan değerlendirmek bizi doğru sonuçlara götürmemektedir. Avrupa Birliğine girişin ekonomik önkoşullarından olan Maastricht kriterlerinin (borç, bütçe, enflasyon, faiz) hemen hepsini Türkiye gerçekleştirmiş olmasına rağmen (Yunanistan, İspanya, İtalya, İzlanda, İrlanda gibi hali hazırda AB üyesi ülkeler birçok kriteri gerçekleştirememiştir) Türkiye AB'ye tam üye yapılmamış, 1996 yılında gümrük birliğine alınmıştır. Demek ki AB'ye tam üyelikte ekonomik faktörlerden ziyade politik faktörler daha önemlidir. Bu çalışmada uluslararası politik iktisadın üç ideolojisi temel alınarak AB-Türkiye ilişkileri analiz edilmiştir.

2. AVRUPA BİRLİĞİ – TÜRKİYE İLİŞKİLERİNİN EKONOMİ POLİTİĞİ

Avrupa Birliğinin kendi oluşumunu incelerken tarihi perspektiften bakmanın büyük yararı vardır. Avrupa'da tarihi perspektifin ön plana çıkmasının en temel nedeni, Kıta'daki siyasi, ekonomik, dini vb.

nedenler ile görülen tüm devlet oluşumlarını etkileyen ya da ekonomik iletişim kanallarını zorlayan olgunun ya da olguların bir şekilde Kıta'ya dışardan gelen bir etki neticesinde olmasıdır. Kıta'nın tarihinin derinlemesine bir incelemesine gitmeden bile bu olgusal problemi görmek mümkündür. Burada birkaç örnek ile vurgumuzu artıralım. 16.Yüzyıl dönemine yoğunlaştığımız zaman gördüğümüz, bu dönemde Anadolu merkezli bir gücün tüm dengelerin merkezinde olduğu ve bu merkezdeki etkinliğinin diğer güçler tarafından yıpratılıp, azaltılmaya çalışıldığıdır. Bu sorunun çözülmesinde kullanılan yöntemler tamamen Osmanlı İmparatorluğu'nun kullanmak istemediği ya da kullanmadığı veya kullanılmasına engel olmaya çalıştığı yöntemlerdir. Geleneksel ticaret yollarının alternatifinin bulunması ve var olan mücadelenin içinde bir dönem sonunda bu gücün etkinliği azaltıldı. Fakat azalan bu gücün yerine konacak gücün bulunması süreci çetin oldu ve bunun sonucunda 16. Yüzyılda bir şekilde vurgu kazanan Birleşik Avrupa fikri terk edildi. Bu etki, Kıta'nın içinden gelen bir etki gibi gözükse de aslında denge olan gücün zayıflaması ve yerine kimin geçeceği mücadelesinden başka bir şey değildi. Yani, dengelerin değişmesi yine aslında Avrupa kaynaklı olmayan bir aktörden geliyordu.

Bir diğer vurgu yapılacak örnek, Birleşik Krallığın durumu olacaktır. Birleşik Krallık 19.Yüzyılda tüm dünyada en önemli ve güçlü devlet organizasyonuna sahipti. Krallık Kıta Avrupa'sının dışındadır. Bu gücü elde edene kadar Avrupa içinden önemli rakiplerini geçmek zorunda kalmıştır. Fakat yüzyılın sonlarına doğru öyle bir rekabet gerçekleşmiştir ki, Avrupa'nın devletleri pastayı paylaşmada bir türlü dengeli bir sonuç ortaya çıkaramamıştır. Bu seferki etki Kıta'nın içinden gelir gibi gözükse de mücadeleye konu olan dünyanın diğer bölgeleri idi ve bu sorun 20. yüzyılda çözülecekti. Ama gariptir yine çözümün merkezinde Avrupa dışı merkezli bir güç olan Amerika Birleşik Devletleri olacaktır. Kıta çekişmelerinin semeresini alamamış, çözüm ve yararlanma Kıta dışı bir güce kalmıştı.

İkinci Dünya Savaşı, birçok anlamda dengelerin yeniden kurulduğu bir savaş olmuştur. Yeni kurulan düzen ve dünyanın nasıl yönetileceği anlayışı içinde Avrupa neredeydi acaba? İki kutuplu bir dünyada, kutuplar arası çekişmeler Avrupa'nın geleceğini nasıl etkileyecekti? Bu soruların cevabı savaş sonrası dünya gelişmelerinden gözlenebiliyor. Birçok açıdan dünya devletleri bir tarafta karar kılmak zorunda kalmıştı. Tarafsız kalabilen birkaç devletin haricinde tüm dünya takım arkadaşlarını seçmeye bir şekilde mecbur kalmıştı. Avrupa, bu oyunda Pasifik'teki merkezden yana idi, en azından Kıta'nın büyük bir bölümü. Böyle bir taraftarlığın varlığı olmasına rağmen, günümüzde Avrupa Birliği'nden söz etmemize neden olan birkaç Avrupa devletinin başlattığı işbirliği arttırma çabalarını nereye koyacağız? Acaba bu gelişmeler, bir kapanma dönemi içinden çıkma mücadelesi midir?

Sürüp giden gücü elde etme mücadelelerinin işaret ettiği gibi, sürekli olarak zirve noktasında kalmak öyle pek kolay değildir. Bir dönem itibarıyla dünya hâkim gücünde etkin rol oynayan bir ülkenin ya da bölgenin bir sonraki dönem için de aynı düzeyde etkili olabilmesinin kesinliği yoktur. Avrupa Kıtası

birçok başarı ve yenilgiyi gördü. Günümüzde ise Kıta'nın geleceği hakkında olumlu görüşler yapılabilir. Ancak buradaki sorun Avrupa'nın bir bütün olarak mı yükseleceği yoksa olası bir parçalanma ile mi karşı karşıya kalacağıdır. Birçok açıdan Kıta'nın avantajları olduğu doğrudur. Fakat daha ileri dönemler için yapılabilecek olası denge ve güç kazanımı analizlerinin hesaba katması gerektiği önemli problemler var. Bunlardan kısaca bahsedelim. Öncelikle Kıta'nın tam bir bütünlük ve uzlaşma içinde davranabileceğinin kritiği yapılmalıdır. Burada bu birlikteliği zorlayacak olan en önemli faktör, Birlikteki aktörlerin fayda analizlerinin değişkenliğinin ne boyutlara ulaşabileceğidir. Eğer, fayda düzeyi tüm aktörler için sabit ve artan düzeyde tutulabilirse olumlu bir görüş yansıtılabilir. Ama böyle bir denge nasıl oluşturulacağı gerçek bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Avrupa Birliği'nin vaat ettiklerinin gerçekleşmesi için tüm aktörlerin farklı farklı hesaplar ödemesi gerekeceği çok açıkça ortada durmaktadır. Böyle bir durum veri iken, bu hassas denge nasıl korunacaktır? Kanımızca, birlik söylemlerinin karşısındaki en önemli engel budur ve bu olacaktır. Bir diğer faktör ise, Kıta'nın hem siyasi ve hem de ekonomik açıdan bazı problemlerle kuşatılmış olmasıdır. Bir kere doğu politikası daha henüz açık bir şekil kazanmamış gibi gözükmektedir. Doğu'nun Kıta için önemli bir stratejik parametre olacağı ve aynı zamanda önemli bir stratejik tehdit oluşturacağı pek muhtemel gözükmektedir. Yine, burada uluslararası güç dengeleri ve sürtüşmeleri ortaya çıkmaktadır. Avrupa Birliği, nasıl davranacağına karar verirken dikkat etmesi gereken noktanın uzun dönemli projeksiyonlarda olası kazanım veya kayıpların ne olacağı konusudur. Kıta'nın doğusundaki var olan bu potansiyel güç argümanlarının kullanılabilmesi için, şu an var olan güç kullanım alanlarının Kıta lehine yavaş yavaş değiştirilmesi gerekliliğinin varlığı ön plana çıkar. Bu nasıl olacak? Olası projeksiyonlarda belli bir dinamizmin varlığı ön plana çıkabilmekte iken, yine bu olası projeksiyonlarda öne sürülen olası hareket planlarının uygulanmasının sonucu ne olabilir? Stratejilerden sapmaların önüne nasıl geçilecek? Bu ise pek çetin bir problem olarak durmaktadır. Sorun yine dayanıp geliyor Kıta dışından gelecek olan müdahalenin boyutuna ve etkinliğine. Sorun şimdi daha açıkça ifade edilebilir: Kıta dünyadaki yerini sağlamlaştırıp, yükselir iken tüm bunlara bir engel koymaya çalışacak olan aktörlerin faaliyetleri Kıta'yı nasıl etkileyecektir?

Dünya'da 21. Yüzyılda üzerine yoğun bir şekilde vurgu yapılan olası kutuplaşma projeksiyonları var. Bu bloklaşmalardan bir tanesi de Kıta Avrupası gibi durmaktadır. Pasifik merkezli, Doğu ve Orta Asya merkezli ve nihayet Kıta Avrupası merkezli bir bloklaşma senaryosu üzerine değinsek, pek de yanlış bir analize gitmiş olmayız. Dünya'daki diğer bölgelerin ise, bir nevi yardımcı pozisyon alacağı şu an itibari ile pek yanlış bir söylem olmamaktadır. Bunu söylerken en temel dayanak noktamız, şu an için veri olan ve diyelim ki elli yıllık bir projeksiyonda olası güç donanımlarının işaret ettikleridir.

Avrupa Birliği açısından önemsenmesi gereken noktaları şu şekilde sıralayabiliriz: üretim süreci ve fonksiyonunun yapılandırılması ve fonksiyonun parçalarının bölgesel anlamda tüm üyeleri tatmin edici

en verimli boyutta dağıtılması, küresel boyutta rekabet için gerekli değişkenlerin tespiti ve bu değişkenlerin kullanılmasında dengeli bir yolun bulunması, diğer küresel boyuttaki rekabet edebilecek olan birleşmelerin öne çıkardığı tehdit ve fırsat analizlerinin iyi yapılarak vizyonel stratejilerinin oluşturulması.

Yukarıdaki tespitler ana hatları temsil etmektedir. Ana hattaki bu tespitlerin özel bir örneğini daha vurgulu olması için vermek gerekirse; örneğin, Birlik için enerji politikasının önemli olacağını rahatlıkla söyleme şansımız vardır. Eğer, Birlik bu zafiyetini -hemen ekleyelim birçok gelişmiş ekonomi için enerji politikaları özellikle yoğun üretim teknolojilerinin kullanılmaya başlamasından bu yana önemli olmuştur- gidermek için alternatif politikalar üretip, uygulama aşamasında gerekli hassasiyeti göstermez, gerçekçi adımlar atmaz ise, bu sefer karşılaşılabilecek problem öncelikle üretim süreci ve en sonunda gelir kazanımını kapsayan zincirleme bir reaksiyona neden olacaktır. Dünya'daki şu an için geçerli olan enerji kaynaklarının veri olarak kabul edildiği düşünülürse, bu defa ki analiz daha çetin olabilir. İşte burada ön plana çıkan, dünyadaki enerji kaynaklarının yoğun olduğu bölgelere dikkatlerin yoğunlaşmakta olduğudur ve Birlik için enerji kaynaklarından birincil düzeyde sağlanan kazançların önemli olacaktır.

Avrupa Birliği'nin Doğu politikasının daha henüz çok açık bir şekilde ifade edilemediğine işaret edilmişti. Burada hemen bu ifadenin ne demek olabileceği üzerinde yoğunlaşılması gerekecektir. Sorun, Türkiye'yi de ilgilendirdiğinden, Avrupa Birliği'nin Küçük Asya coğrafi yayılmasının olabilirliğinin kritiğidir. Eğer, Birlik Türkiye'yi içine alan bir genişleme süreci içine girerse, muhtemelen karşılaşılabilecek tehditlerin odağı Pasifik merkezli olacaktır. Dolayısı ile bu şekildeki bir strateji Pasifik'teki merkez tarafından bir tehdit unsuru olarak ele alınabilir. Bu şekildeki bir tehdit algılamasının Birlik açısından oluşturabileceği olumsuz oluşumların başında Birlik sürecinin ve sıklığının bir şekilde etkinliğinin azaltılması çalışmaları olur ki, bu zaten başından beri üzerinde durulmaya çalışılan noktaya işaret eder.

İşte burada, Türkiye'nin durumu oldukça karmaşık bir hal arz etmektedir. Birlik açısından sorun şu: Türkiye'nin dâhil olduğu bir Birlik anlayışı daha fazla etkiye açık olacaktır tezi ya da başka deyişle Türkiye'nin dâhil olması çözemeyeceğimiz problemlerin tohumunun atılmasına vesile olacaktır. Bunu destekleyecek en önemli kanıt ise, Orta Doğu-Kafkasya platformunda uluslararası aktörlerin rol aldığı çetin paylaşım ve dünyanın geleceğinin yapılandırılması mücadelesidir. Birlik, bu mücadelenin içine girmek için yeterli gücün ve uygun zamanın nasıl oluşturulacağı hususunda şüpheler taşıyabilir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne dâhil olma sürecinin yaklaşık 40 yılı aşkın bir süreyi kapsadığını göz önüne alınca ve de hala daha tam üyeliğin sonucunun ne olacağını belli olmamasının sonucunda ortaya çıkan, Birliğin Türkiye'yi içine alan bir genişleme sürecini başlatan hamleleri almada tereddüt

içinde olabileceğidir. Bu tereddüdün arkasındaki nedenlerin incelenmesine geçmeden önce, Türkiye'nin demografik ve kimlik yapısının Birlik sürecine dâhil olmada problem oluşturacağı şeklindeki analizlerin çok da gerçekçi olmaması gerekebileceğinin vurgulanması gerektiğidir. Bu şekildeki bir analizin ne Türkiye için ne de Birlik için faydalı olabileceği pek zorlanmadan söylenebilir. Buradaki sorunu Birliğin üretim fonksiyonundaki dağılımın, eğer Türkiye Birliğe dâhil olursa oluşturacağı dengesizliklerin irdelenmesidir. Yoksa Birlik dâhilinde Türkiye'ye yapılacak fon aktarımlarının boyutu, birlik için finansal açıdan zorluk oluşturmayacaktır. Sorun, ekonomik, siyasi, jeopolitik vs. gibi analiz platformları açısından Birliğin belli bir düzeyde sağlayabildiği dengenin bozulup bozulamayacağıdır.

Türkiye'nin yapısal problemlerinin çözülemeyeceği ya da sürekli problemlili bir yapısallığın varlığı tezinin yersizliği kendini açıkça ifade etmektedir. Şu soru sorulabilir: Birliğe dâhil olan ülkelerin hemen hepsinde Türkiye benzeri problemlerle karşılaşma olasılığı olan ya da olsa bile bazı farklı problemlerle yüzleşmiş olan başkaca bir Birlik üyesi yok mudur? Bu sorunun cevabını hayır diye versek, böyle bir cevap saf dillikten başkaca bir şeye işaret etmez. Buradaki problem, Türkiye'nin dâhili ile oluşan Birlik bütünlüğünün olası avantaj ve dezavantaj analizlerinin zannedildiği kadar ciddi olmayabileceğidir. Dikkat edilmesi gereken husus, aslında söylenildiği gibi Türkiye'nin taşıdığı yapısal problemlerin temelde o kadar da büyütülemeyeceğinin olgusal durumudur. Türkiye problemlerini aşabilir ve Avrupa Birliği'ne dâhil olabilir. Ancak bu dâhil olmanın karşısında duran gücün analizinde karşımıza sadece Avrupa Birliği'nden kaynaklanan bir engelleme koyulursa, böyle bir öne sürümün eksik olacağının kritiğini yapmak çok da zor olmayacaktır.

Bölgesel bazda bir yükselişin sağlanabilmesi için, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile alakalı etkileşimlerinin yükseliş trendine katabileceği ne olabilir düşüncesinin kritiğini tarihsel veriler üzerinden vermek mümkün olabilir. Türkiye bir nevi ara bölge düşüncesinden kurtulabilmenin mücadelesini veriyor gibi gözükmektedir. Böyle bir mücadeleye zorlanışın altında tarihi çekişmelerin yattığını söylemek ya da Kıta Avrupa'sının Türkiye'yi değerlendirmede geleneksel çizgiden uzaklaşmadığına işaret etmek, Avrupa-Türkiye analizinde kısmi doğrular getirmekten öteye geçmez. Böyle kısmi doğruların bütünü kapsayacak şekilde değerlendirmeye tabi tutulması ise, olası fayda analizlerinde hatalı sonuçlara götürür ve bu şekildeki hatalı analiz sonuçlarının veri kabul edilip tekrardan bir parametre olarak değerlendirilmesi neticesinde ortaya bu sefer daha kuvvetli ve fakat hatalı yönde analiz sonuçları çıkar. Sorun, bu hatadan dönülüp dönülemeyeceği ya da hangi kritik noktalarda müdahale edilebileceğidir. Var olan Türkiye-Avrupa Birliği oluşumlarının hangisinin her iki taraf için en ideal çözüm olabileceğinin kriterini geriye dönük ve hatalardan arınmalı bir yöntem mi izleyeceği ya da var olan hâkim anlayışın devam mı edeceği çok açık görülememektedir. Burada ifade edilmeye çalışılan nokta,

Avrupa-Türkiye yakınlaşmasının temelinde geleneksel analizlerin, düşüniş biçimlerinin artık çok da geçerli olamayabileceği düşüncesine vurgu yapmaktır.

Bir çeşit yenilikçi yaklaşım içinde, tarihi ya da tarihi sürtüşmelerin işaret ettiği yolda gitmenin artık mümkün olamayacağı ileri sürülebilir. Ancak bu şekildeki bir önermenin takdimi, söylenmeye çalışılanları inkâra götürür. Sorunu şöylece ele alalım. Acaba devletlerarasında oluşması muhtemel bir uzlaşma platformunu hayata geçirmekte tarihten sıyrılınabilinir mi? Burada bu seçeneğin olabilmemesinin tek yolu var gibi, o da stratejik parametrelerin değışip tamamen farklı bir düzende oynanacak oyunun olması. Bu noktadaki sorunun iskeletini şu oluşturur: Yeni düzen ve paylaşımında aktif rol almak için; bölgesel, Birlik içi ve küresel rekabette hangi stratejik açılımlara övgü yapılacağı sorunu olur. Türkiye açısından, bu şekilde olan yeni bir anlayışın paralelinde Birlik için öneminin ne olabileceği ya da Türkiye'nin aktiviteleri perspektifinden bakınca, Türkiye kendisinin önemini nasıl arttırabilir? İşte belki de Türkiye'nin önündeki yıllarda göz önünde tutacağı en önemli adımlama bu olacaktır. Sorunu Avrupa açısından ele almayı bir yana bırakıp, bir ekonominin yapabileceğinin en iyisini yapma çabalarının sancılarını hissetmek Türkiye'nin oynayacağı en iyi hamle olacak gibi durmaktadır. Böyle bir hamlenin neticesinde olumlu sonuçların elde edilmesi, Birlik ve Birliğin söylemlerinin önünde kuvvetli bir ikna odağı olur ki, o noktadan sonra bütünleşme çabalarında hızlı ve pozitif ilerlemelerin alınabileceği rahatlıkla görülür.

Ancak, bu içsel etkileşim ve silkinişi harekete geçirecek kıvılcım nasıl atılabilir? Bu kıvılcımın atılabilmesi için oluşturulması gereken şartlar iç dinamiklerden mi gelecek yoksa dıştan mı? Bu sorulara cevap arar iken görülen, içsel dinamizmin kısıtlılık işaret edebileceğidir. Neden bu şekildeki bir kısıtla donatılmışlığın önüne geçilemediğinin kritiğini arar iken bakılması gereken yer, içerisi değil daha ziyade dışarıdır. İçsel dinamiklerin ve faktörlerin etkilemesi ya da güdülenmesi nereden gelir sorusunun cevabı açık gibi durmaktadır. Bu açıklığın iyice özümseyip, realitede isabetli yönelimler ile pekiştirilmesi gerekir. Bu şekilde yapılan pekiştirmeler nihayetinde sağlam yönelimlere neden olur ki bu açıdan ne yapılabileceğinin bilinmesi ve sezdirilmesi, gerçekçi karar almalarda kolaylık sağlar.

3. SONUÇ

Avrupa Birliği ile Türkiye ilişkilerinin daha doğru ifade ile bütünleşmesinin önündeki en temel engel, Birlik ile Türkiye'nin ortak çıkarlarının büyük ölçüde kesişmesine rağmen uygulama aşamasına geçme konusunda sıkıntıların olmasıdır. Bu sıkıntıları geçmenin en önemli yolu, her iki taraf içinde, tarihi perspektifteki sıkışma anlarının ortadan kaldırılması ile mümkün olabilir. Ancak, her iki tarafında iyi niyeti ile gösterdiği bazı çabalar olsa bile, uygun ve her iki tarafı da memnun edici bir çözümün bulunabileceğine şüphe ile bakmak yerinde olur. Birlik haricinde var olan güç odaklarının Kıta ve

Türkiye üzerindeki yönlendirmelerinin ne ve nasıl olacağı hesaba katılmalıdır. Bu açıdan, bir çözümsüzlüğün işareti görülebileceği gibi istenilen düzeyde bir ortak çözümünde kurulamayacağı da görülebilir. Bu şekildeki analizlerin işaret ettiği gibi her iki taraf oldukça fazla engeli ortadan kaldırmak zorunda kalabilir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne dâhil olmasında her zaman için öne çıkabilecek problemler olacaktır. Ancak bu şekildeki problemlerin varlığının bilinmesi ve daha başkaca problemlerin oluşabilmesi olasılıkları üzerinde şüpheler taşınması birçok bakımdan Avrupa Birliği ve Türkiye açısından yarar sağlayan çözümlere yol açamayacaktır. Avrupa Birliği'nin taşıyacağı endişeler olabileceği gibi aynı paralelde Türkiye'nin de endişeleri olabilir. Ancak buradaki sorunu sürekli bir sorunsallık çerçevesinde algılayıp, bu algılayış paralelinde hareket etmek her iki taraf için de faydalı olmayacaktır.

Türkiye'nin geleceğinde Avrupa Birliği ile ilgili ne olabilir sorusuna garipçe Türkiye'nin Avrupa Birliği ile var olan ilişkilerinin oldukça yeni dönemlere rastladığını öne sürüp, bir şekilde Türkiye'nin Birlik dışında kalmasına neden olacak düşünceleri beslemek ve öne sürmek realiteyi yansıtmamaktadır. Türkiye tarihi boyunca Avrupa ile ilişkilere sahip olmuştur. Avrupa Birliği'ni oluşturan devletlerin kendi içlerinde oluşan problemlerden ya da Birlik tarafından üretilen ve dağıtılan üretim fonksiyonlarının fayda düzeyinin Birlik içindeki tüm devletleri mutlu edecek bir çözüme götürmeyeceği çok zorlanmadan söylenebilir. Bu şekildeki bir problem ile yüzleşmek Türkiye ve Avrupa Birliği için faydalı olmayacaktır.

KAYNAKÇA

ARRIGHI, G. (2008). Adam Smith Pekin'de 21.Yüzyılın Soykütüğü, İbrahim Yıldız (Çev.). Yordam Kitap, İstanbul.

AYDIN, N. (2009). Avrupa Birliği Nedir Ne Değildir?, Kum Saati Yayınları, İstanbul.

CAŞIN, M.H. ve ÖZGÖKER, U. (2008). Avrupa Birliği'nin Siyasal ve Ekonomik Temelleri. Arion Yayınevi, Ankara.

DUMAN, M. (2002). "Hegemonya ve Güçler Dengesi Bağlamında Uluslararası Siyaset ve İktisat İlişkileri". Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2): 1-16.

FRANK, A.G. (2010). Yeniden Doğu Asya Çağında Küresel Ekonomi, Kâmil Kurtul (Çev.), İmge Kitabevi, Ankara.

GAMBLE, A. (1995). "The New Political Economy". *Political Studies*, 43(3): 516-530.

KARACASULU, N. (2009). "Hegemonik Düzen Tartışmaları ve Eleştirel Görüşler". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(4): 53-71.

KARLUK, R. (2005). *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Beta Yayınları, İstanbul.

MURPHY, C. N. ve NELSON, D. R. (2001). "International Political Economy: A Tale of Two Heterodoxies". *British Journal of Politics and International Relations*, 3(3): 393-412.

ROBINSON, W. I. (2005). "Gramsci and Globalisation: From Nation-State to Transnational Hegemony". *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 8(4): 1-16.

YELDAN, E. (2000). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi*. İletişim Yayınları, İstanbul.

TONUS, Ö. ve KSRLUK, R. (2002). *Avrupa Birliği Kapısında Türkiye*, Turhan Kitabevi, Ankara.